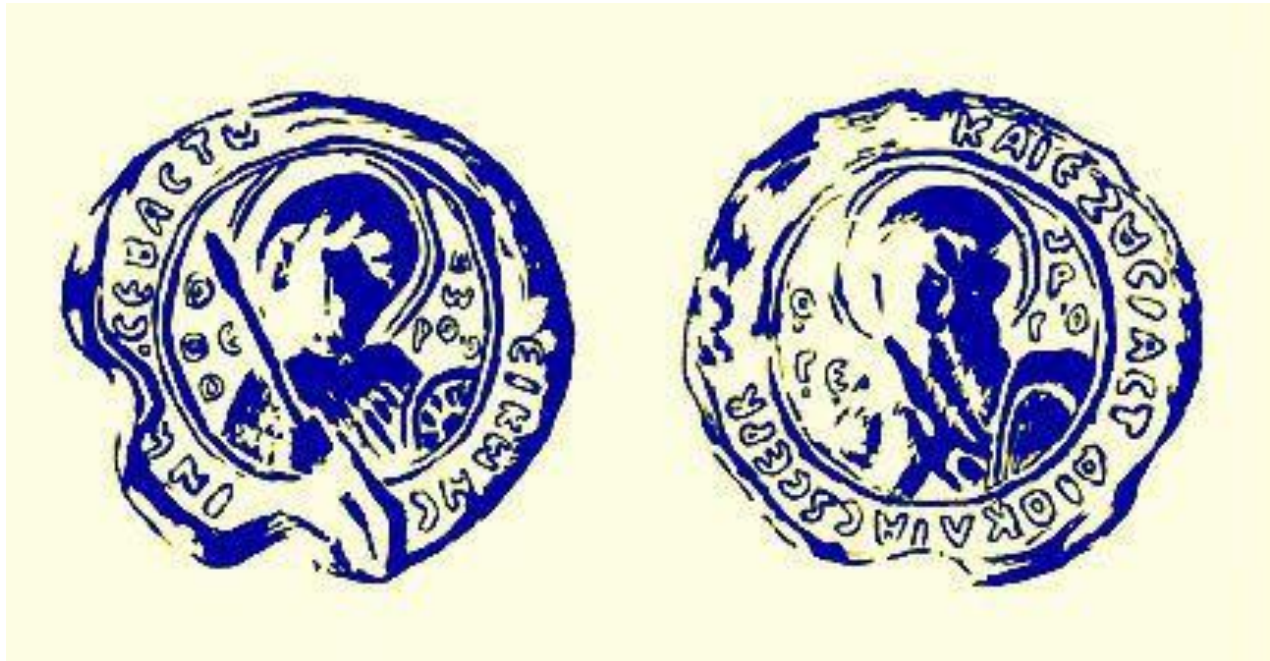

Константин Бодин – први српски цар, 274 године пре цара Душана

23. јануара 2018.

Бодинов печат; Археолошки музеј у Истанбулу

- Време у којем Срби играју значајнију улогу на историјској позорници најчешће се рачуна од година владавине Стефана Немање. Шта се дешавало пре овог периода? Ко су били српски владари и које су титуле носили? Постоје ли о њима писани подаци?

Историја средњовековне Србије за већину почиње Стефаном Немањом.

О српским владарима и великашима који су ранијим вековима постављали темеље српској држави веома мало се зна ван уског круга историчара.

Јавност је често окупирана данас популарним и потпуно ненаучним теоријама о Србима као „народу најстаријем“.

Трагајући за наводном античком прошлошћу Срба, заборављамо на документоване личности из наше историје које су неоправдано запостављене.

Мало ко је чуо за Јована Владимира, првог српског свеца, или Михајла, краља Дукље и првог српског краља. Међу заборављеним јунацима српске средњовековне историје је и његов син, Константин Бодин.

Константин Бодин

Један од најчешће навођених и тумачених писаца историје народа је Константин Порфирогенит, византијски цар из династије Македонаца, који је живео у десетом веку. Порфирогенит је написао важно дело, „Спис о народима“ или „О управљању царством“, у којем се, између осталих, помињу и Срби. Описујући догађаје који су претходили његовом рођењу, аутор са незадовољством истиче да:

„Тамошња племена Хрвати и Срби и Захумљани и Травуњани и Конвљани и Дукљани и Пагани, одвојивши се од царства Ромеја, постадоше самостални и независни, не покоравајући се никоме. Ова племена, како кажу, немају архонте (тј. кнезове), већ само старце жупане, на исти начин као и остале Склавиније.“

Овај пасус Порфирогенитовог дела важан је за разумевање титула које су српски владари уживали у десетом веку. Привилегију старца или жупана носио је и Стефан Немања. То наводи на закључак да се све до краља Стефана Првовенчаног, владар Срба називао старцем или жупаном.

Међутим, новооткривени печат из истамбулског археолошког музеја сведочи да је Константин Бодин, српски владар из друге половине XI века, носио краљевску титулу.

Бодин је био син првог српског краља – Михајла, па се намеће мишљење да је титулу задобио правом наследства.

Међутим, овакве привилегије је могао да одреди само византијски цар и оне нису део наследне традиције.

Како је онда овај српски владар постао краљ?

Зетски краљ Михајло, отац Константина Бодина – ктиторски портрет из цркве Св.Михајла у Стону, XI век

Грб Војислављевића

Михајло Војислављевић је крунисан 1077. године, за шта је добио потврду од папе Гргура VII. Средиште српске државе тада је било нешто јужније од простора на коме се касније уздигао Стефан Немања и његови наследници, у области Дукље или Зете. О његовом сину, Константину Бодину многи уважени хроничари XI и XII века су писали са посебним уважавањем. Ана Комнина, ћерка једног од највећих византијских царева Алексија I, уврстила је Бодина у своје хронике. Пишући о акцијама противника свога оца, Константина Мономахата, она каже да је он:

„Бодина и Михајла, егзархе Далмата, учинио је својим пријатељима, помоћу писама и поклонима придобио њихову наклоност, отварајући тако себи многа врата.“

Константин Бодин

Бодинов утицај и углед у царству можемо читати између наведених редова. Један од највећих царевих противника потрудио да задобије пријатељство српских владара.

Хроничари са царског двора извештавају и о великој побуни против царске власти која је избила на простору данашње Македоније. На њено чело је стао Константин Бодин.

„Прве године његовог царства народ Срба, крену да потпуно освоји Бугарску. . . Истакнутији људи бугарске замоле Михајла, који је био владар, да им помогне и с њима се удружи и да им свога сина да га прогласе царем Бугарске и да се тако ослободе превласти и окрутности Ромеја. Он им се радо одазове и сабравши 300 својих људи предаде их своје сину Константину, званом и Бодину и пошаље их у Бугарску. . .

И наста страшна битка и још страшнији пораз Ромеја.“

Црква Светог Мартина у Шумету, Локрум – Бодинов поклон Дубровнику

Након велике победе, Бодин је проглашен у Призрену за цара, под именом Петар III, у покушају да се обнови Самуилова држава која је срушена пола века раније. У почетку је имао успеха. Његова војска је освојила Скопље и Ниш. Међутим, показало се да побуњеници немају довољно снаге да се дуготрајно супростављају византијском цару. У бици код Пауна на Косову Бодин је поражен, заробљен и одведен, најпре у Цариград а потом у Антиохију. Међутим, успео је да се ослободи и врати у своју престоницу Скадар. Политику је ипак променио и византијском цару више није, макар јавно, одрицао послушност.

Највећи непријатељ Византије у том периоду су били Нормани, предвођени неустрашивим Робертом Гвискардом. Алексије I Комнин је уврстио Бодинов одред у своју војску. Гласине о приступању Бодинових трупа, истих оних који су потукли Византинце у Бугарској, значиле су подизање морала византијској војсци и веће шансе у даљем ратовању. Као награду за верност и помоћ српске војске Константин Бодин је проглашен за краља.

Овај податак нам потврђују и каснији догађаји. Почетком XIII века жупан Стефан Немањић и његов брат Сава траже краљевску круну од римског папе Хонорија III. Папа је прихватио њихов захтев па је средњи Немањин син постао Првовенчани краљ. У свом захтеву, Сава и Стефан Немањић истичу да им право на круну припада још од „првог отачаства краљевства“, која се зове „велико краљевство од прва“.

Немањини синови, дакле, указују да је Србија већ била краљевина, те да је титула коју траже припадала њиховом претходнику – Константину Бодину.

Печат српског владара из друге половине једанаестог века представља праву малу револуцију у откривању историје преднамањићких Срба. Оскудни писани подаци и непостојање споменика културе који би сведочили о поменутом периоду у великој мери су успоравали пут историјске науке. То, међутим, не значи да археолошка испитивања у будућности неће довести до нових сазнања која би могла да прошире интересовање за српску историју и у овом правцу.

Историја нашег народа пре Стефана Немање мора и може бити проучавана и публикована озбиљније него данас.

Подела Бодинове државе; фото: Википедија

Колико је чврста граница између родоначелника династије Немањића и његових предака показује чињеница да се чак и данас не може поуздано говорити о оцу Стефана Немање, из уџбеника свима познатог Завиде.

Родослови Немањића започињу Немањом или ређе његовим оцем. Сви иза ове замишљене црте као да не постоје.

Питање које понекад многима прође кроз главу налази се у наслову овог текста, и гласи „Постоји ли историја Срба пре Немањића?“

Примери као што је Константин Бодин дају одговор и показују континуирани правац напредовања српских владара.

Титула коју је понео Бодин поново је припала Стефану Првовенчаном.

Касније су исту титулу уживали краљеви Владислав, Урош, Драгутин, Милутин и други.

На послетку, краљ Душан се 1346. године крунисао за цара.

На путу од варварског племена Срба, како нас је Порфирогенит описао, па до царства које је закуцало на врата Цариграда, заслуге имају и данас помало митске личности као што је Константин Бодин.

Заборављен и велики!

ИЗВОР: „Српски академски круг, Династија Немањић, Расен